

SCIENCE, INNOVATIONS AND EDUCATION: PROBLEMS AND PROSPECTS

Proceedings of IV International Scientific and Practical Conference

Tokyo, Japan

10-12 November 2021

Tokyo, Japan

2021

UDC 001.1

The 4th International scientific and practical conference “Science, innovations and education: problems and prospects” (November 10-12, 2021) CPN Publishing Group, Tokyo, Japan. 2021. 718 p.

ISBN 978-4-9783419-3-8

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine Science, innovations and education: problems and prospects. Proceedings of the 4th International scientific and practical conference. CPN Publishing Group. Tokyo, Japan. 2021. Pp. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua/iv-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-science-innovations-and-education-problems-and-prospects-10-12-noyabrya-2021-goda-tokio-yaponiya-arhiv/>.

Editor

Komarytskyy M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine, Russia and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: tokyo@sci-conf.com.ua

homepage: <https://sci-conf.com.ua>

©2021 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2021 CPN Publishing Group ®

©2021 Authors of the articles

ART

80. *Myhal S. P., Melnyk O. Ya.* 493
COMMUNICATIVE CONCEPTS IN MODERN POSTER DESIGN.
81. *Голіус В. А.* 500
СИМВОЛІКА КОЛЬОРУ В ДИЗАЙНІ.
82. *Денисенко Ю. М., Демків А. Р.* 508
СТОРИТЕЛІНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ
КОМУНІКАТИВНОЇ ФУНКЦІЇ В ГРАФІЦІ.
83. *Зінченко А. Г.* 514
ТРАДИЦІЙНІ ТЕХНІКИ У ПРОЄКТНО-ГРАФІЧНОМУ
МОДЕЛЮВАННІ.
84. *Колесник Н. Є., Слинюк О. М.* 521
КОЛІР У ГРАФІЧНОМУ ДИЗАЙНІ ТА ВІЗУАЛЬНОМУ
СПРИЙНЯТТІ.
85. *Шевчук Х. І.* 528
ЕВОЛЮЦІЯ ТВОРЧОСТІ РЕЙ КАВАКУБО В КОНТЕКСТІ
ДЕКОНСТРУКТИВІЗМУ.

HISTORICAL SCIENCES

86. *Соколова Н. Д., Ніколаєва Н. А.* 532
ВПЛИВ РАДЯНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ РУСИФІКАЦІЇ В СФЕРІ ОСВІТИ
(ЗА СПОГАДАМИ СТУДЕНТІВ ХАРКІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ).

CULTUROLOGY

87. *Савич А. В.* 536
ФОРМИРОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННОЙ КУЛЬТУРЫ
НЕОДНОРОДНЫХ СОЦИУМОВ И ПРОЦЕСС ИХ ИНТЕГРАЦИИ В
СОВРЕМЕННЫЙ ПЕРИОД.

POLITICAL SCIENCES

88. *Morokhovets V.* 545
POLITICAL ELITE IN MODERN UKRAINE: FEATURES OF
FORMATION AND PROSPECTS OF PROGRESS.
89. *Курилюк В. М.* 550
ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В
УКРАЇНІ.

PHILOLOGICAL SCIENCES

90. *Dobrovolska N., Vyborna V.* 557
DISTANCE LEARNING AT THE COLLEGE.
91. *Shushkivska A., Sydoruk H.* 560
MODERN APPROACH TO TEACHING ENGLISH LANGUAGE TO
STUDENTS OF NON-LANGUAGE SPECIALTIES.

HISTORICAL SCIENCES

УДК 94.378.4(477.54)(093.3)

ВПЛИВ РАДЯНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ РУСИФІКАЦІЇ В СФЕРІ ОСВІТИ (ЗА СПОГАДАМИ СТУДЕНТІВ ХАРКІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ)

Соколова Наталія Дмитрівна,

к.і.н., доцент

Ніколаєва Наталія Андріївна

студентка

Національний університет фізичного

виховання і спорту України

м. Київ, Україна

Анотація: В статті висвітлено проблему русифікації освіти в Харківському університеті в 1920-1950-х рр. Визначено, що під впливом російськомовного середовища з 30-х рр. ХХ ст. розпочинається поступовий процес русифікації переважної більшості студентської молоді.

Ключові слова: освітній процес, русифікація, студенти, українська мова, Харківський університет

Русифікація — це сукупність дій та умов, спрямованих на зміцнення російської національно-політичної переваги в Україні та серед українців, за допомогою переходу чи переводу осіб неросійської національності на російську мову й російську культуру та їхньої подальшої асиміляції [2].

Вона стала однією з найсерйозніших проблем українців. Утиски почались ще в період, коли українські землі входили до складу Російської імперії. Так, за часів правління імператора Петра I заборонили книгодрукування українською мовою. В ХІХ ст. викладання в освітніх закладах велося виключно російською мовою. Знаковими у процесі русифікації стали Валуєвський циркуляр (1863 р.)

та Емський указ (1876 р.), що заборонили українську мову та культурно-просвітницьку діяльність громадівського руху.

Більшовики, з метою укорінення власної ідеології серед українського населення, в 20-х рр. ХХ ст. розпочинають політику українізації, що призведе до нового етапу українського національного відродження. В 30-х рр. в умовах розбудови соціалізму, коли зникла необхідність у привабливості радянської влади, розпочинають активний курс на русифікацію. Цей процес супроводжувався знищенням української еліти та запровадженням української мови у всі сфери суспільного життя.

Яскравим прикладом вдалої політики русифікації є місто Харків, яке зараз входить до рейтингу найбільш російськомовних міст України [1]. Спогади випускників Харківського університету свідчать, що наприкінці 20-х рр. студенти спілкувались виключно українською мовою і постійно робили зауваження щодо вживання окремих слів. Викладання навчальних дисциплін велось українською мовою [3, с.256].

Ситуація починає змінюватись на початку 1930-х рр., коли Харківський інститут народної освіти було перейменовано в Харківський державний університет імені О.М. Горького. Викладання ще велось українською мовою, проте лише студенти із провінції в повсякденні спілкувались рідною мовою, міський елемент розмовляв російською, хоча добре володіли українською [3, с. 263].

18 листопада 1933 р. Пленум ЦК КП(б)У прийняв постанову про припинення українізації. Налякані репресіями студенти, починають перевиховуватись в «правильному» напрямку. Так, Л. Дражевська згадує випадок з однією студенткою «яка завжди говорила українською мовою (мабуть по-російському і не вміла) про нашу викладачку української мови сказала: «Видно, що вона націоналістка, бо і після лекцій говорить українською мовою». Очевидно її репліка була викликана тим, що були професори, які викладали українською мовою, а в приватних розмовах уживали російської мови» [3, с. 263].

В період «великого терору» молодь в повсякденному житті вживала дві мови [3, с. 267]. Викладання велося як українською, так і російською мовами. Серед професури зустрічались особи, які усіма силами намагались сприяти процесу русифікації. Так, декан геолого-географічного факультету Г.Мерейнес вимагав від викладачів викладати навчальні дисципліни російською мовою. А в 1940 р. провів голосування серед студентів щодо мови викладання, однак студентська молодь обрала українську [3, с. 271].

Про успіхи русифікації в стінах Харківського університету свідчить випадок, наведений студенткою О. Соловей. Написана нею наукова робота з неорганічної хімії українською мовою, отримала оцінку «задовільно», оскільки викладач не розумів більшість слів. Дівчина змушена була переробити працю російською мовою щоб отримати вищий бал [3, с. 274]. Взагалі, у довоєнний період в Харківському університеті на фізико-математичному факультеті лише 3 навчальні дисципліни викладались українською мовою, а захист наукової роботи рідною мовою ставав справжньою сенсацією [3, с. 284].

У 1950-х рр. активно продовжується процес русифікації Харківського університету. Всі дисципліни гуманітарного спрямування викладались російською мовою. У побуті лише вихідці з сільської місцевості, розмовляли українською, які під впливом російськомовного середовища згодом переходили на російську мову [3, с. 288-289].

Отже, в 20-х рр. ХХ ст. в період проведення політики українізації в стінах Харківського університету навчання велося українською мовою. Кількість україномовних студентів значно переважала російськомовних. З 1930-х рр. розпочинається активна русифікація українського населення. Студентська молодь не має змоги навчатись рідною мовою. Під впливом російськомовного міського середовища студенти Харківського університету активно піддаються русифікації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Рейтинг городов Украины и других стран СНГ по использованию русского языка [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://yadocent.livejournal.com/381411.html>.
2. Русифікація. - [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D1%83%D1%81%D0%B8%D1%84%D1%96%D0%BA%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F>
3. Харківський університет очима колишніх студентів // Сучасність. – 1983. – ЧЧ. 1-2 (261-262). - С. 252-292.